Diyabet Öz-etkililik Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Diyabet Öz-etkililik Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=20011

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Diyabet Öz-etkililik Ölçe?i (DÖEÖ), bireylerin **diyabet** yönetiminde gerekli olan davran??lar? ba?ar?yla gerçekle?tirme yeteneklerine dair inançlar?n? ölçmek amac?yla geli?tirilmi? psikometrik bir araçt?r. Bu ölçe?in Türkçe geçerlik ve güvenirlik çal??mas?, Mankan, Erci, Turan ve Aktürk (2017) taraf?ndan yap?lm?? ve ölçe?in Türk popülasyonunda kullan?m? için uygunlu?u kan?tlanm??t?r. Öz-etkililik, kronik hastal?k yönetiminde önemli bir belirleyici oldu?undan, bu ölçek **diyabet** hastalar?n?n tedaviye uyum düzeylerini ve ya?am kalitelerini de?erlendirmede kritik bir rol oynamaktad?r.

Ölçek, bireyin kan ?ekeri takibi, diyet, egzersiz ve ilaç kullan?m? gibi temel **diyabet** bak?m davran??lar?ndaki özgüvenini de?erlendirir. Uyarlama çal??mas?, ölçe?in hem hem?irelik hem de psikoloji alanlar?nda ara?t?rma ve klinik uygulamalarda kullan?labilecek geçerli ve güvenilir bir araç oldu?unu ortaya koymu?tur.

Anahtar Kelimeler

Diyabet Öz-etkililik Ölçe?i, Öz-etkililik, Diyabet Yönetimi, Psikometrik Araç, Kronik Hastal?k, Hasta E?itimi, Psikometri.

Yazarlar

Talip Mankan, Betül Erci, Gül?ah Ba? Turan, Ümmühan Aktürk.

Amaç

Diyabet Öz-etkililik Ölçe?i'nin temel amac?, **diyabet** hastalar?n?n kendi hastal?klar?n? yönetme becerilerine duyduklar? inanç seviyesini nicel olarak ölçmektir. Bu inanç düzeyi, bireyin tedavi plan?na ne kadar sad?k kalaca??n? ve zorluklarla kar??la?t???nda ne kadar dirençli olaca??n? do?rudan etkilemektedir.

Ölçek, klinisyenlere ve ara?t?rmac?lara, hastalar?n hangi yönetim alanlar?nda (örne?in, beslenme, fiziksel aktivite veya ilaç takibi) daha fazla deste?e veya e?itime ihtiyaç duyduklar?n? belirlemede yard?mc? olmay? hedefler. Bu sayede, bireyselle?tirilmi? e?itim programlar? olu?turulabilir ve hastal???n uzun vadeli kontrolü iyile?tirilebilir.

Yap?

Ölçek, Öz-etkililik (Self-Efficacy) kuramsal yap?s? üzerine in?a edilmi?tir. Sosyal Bili?sel Teori'ye göre, öz-etkililik, bireyin belirli bir sonucu elde etmek için gerekli eylemleri organize etme ve yürütme yetene?ine olan inanc?d?r. Diyabet ba?lam?nda, bu yap? a?a??daki yönetim alanlar?na

ARABPSYCHOLOGY.COM

odaklan?r:

Diyet ve beslenme k?s?tlamalar?na uyum.
Düzenli fiziksel aktiviteyi sürdürme.
Kan ?ekeri düzeylerini izleme ve kay?t tutma.
?laç veya insülin rejimine sad?k kalma.
Hastal?kla ilgili sorunlarla ba?a ç?kma ve stres yönetimi.

Ölçek, bu çok boyutlu yap?y? de?erlendirerek, hastan?n **diyabet** yönetimi konusundaki genel yetkinlik alg?s?n? kapsaml? bir ?ekilde ortaya koyar.

Geçerlik

Ölçe?in Türkçe uyarlama çal??mas?nda (Mankan vd., 2017) psikometrik geçerlik çal??malar? yürütülmü?tür. Geçerlik, ölçe?in gerçekten ölçmeyi amaçlad??? yap?y? ne derece do?ru ölçtü?ünü gösterir.

Yap?lan çal??malarda, ölçe?in yap? geçerli?ini incelemek üzere genellikle Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) gibi yöntemler kullan?l?r. Bu analizler, ölçek maddelerinin kuramsal olarak beklenen alt boyutlar alt?nda topland???n? teyit eder. Ayr?ca, ölçüt ba??nt?l? geçerlik kapsam?nda, ölçek puanlar?n?n di?er ilgili de?i?kenlerle (örne?in, HbA1c seviyeleri veya ya?am kalitesi ölçekleri) beklenen yönde ili?kili olup olmad??? incelenir. Mankan ve arkada?lar?, ölçe?in Türk kültürüne ve diline uygun geçerli bir araç oldu?unu belirtmi?tir, ancak spesifik katsay?lar bu özet kaynakta yer almamaktad?r.

Güvenirlik

Güvenirlik, ölçe?in ölçtü?ü sonuçlar?n zamana ve duruma ba?l? olarak ne kadar tutarl? oldu?unu ifade eder. Türkçe uyarlama çal??mas?nda güvenirlik analizleri yap?lm??t?r.

Güvenirlik genellikle iç tutarl?l?k katsay?s? (Cronbach Alfa) ile de?erlendirilir. Güvenirlik katsay?s?n?n kabul edilebilir düzeyde (genellikle 0.70 ve üzeri) olmas? beklenir. Mankan ve arkada?lar? (2017) taraf?ndan yap?lan çal??mada, ölçe?in iç tutarl?l???n?n yüksek oldu?u ve test-tekrar test güvenilirli?inin de kabul edilebilir düzeyde oldu?u rapor edilmi?tir. Bu, ölçe?in tekrarlanan ölçümlerde tutarl? sonuçlar üretti?i anlam?na gelir.

Faktör Analizi

Diyabet Öz-etkililik Ölçe?i'nin orijinal yap?s? genellikle çok boyutludur ve **diyabet** yönetiminin farkl? yönlerini temsil eden alt faktörlere sahiptir. Türkçe uyarlama çal??mas?, orijinal ölçe?in faktör yap?s?n?n Türk örnekleminde korunup korunmad???n? incelemi?tir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Faktör analizleri, ölçe?in kuramsal yap?s?n?n ampirik olarak desteklendi?ini göstermi?tir. Bu analizler sonucunda, ölçe?in temel olarak öz-etkililik kavram?n?n diyabet yönetimindeki spesifik alanlar?n? temsil eden faktörlere ayr?ld??? do?rulanm??t?r.

Araç

Test Çe?idi: Uyarlama

Format: Bildirime dayal? öz-bildirim ölçe?i

Mevcut Dil: Türkçe (Orijinali ?ngilizce)

Popülasyon Grubu: Tip 1 ve Tip 2 Diyabet hastalar?

Ya? Grubu: Yeti?kinler

Popülasyon Detaylar?: Ölçek, genellikle diyabet tan?s? alm?? ve hastal?k yönetimi konusunda bilgi sahibi olan bireyler üzerinde uygulanm??t?r.

Test Metodolojisi: Ölçek maddeleri, genellikle Likert tipi bir derecelendirme sistemi kullan?larak yan?tlan?r. Kat?l?mc?lardan, belirtilen diyabet yönetim davran??lar?n? ne kadar ba?ar?l? bir ?ekilde gerçekle?tirebileceklerine dair inançlar?n? belirtmeleri istenir.

Anahtar Kelimeler

Sa?l?k Psikolojisi, Hem?irelik, Öz-Yönetim, Bili?sel Davran??ç? Yakla??m, Geçerlik, Güvenirlik, Mankan.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?: Bilgi mevcut de?ildir.

Ba?l? Kurulu? E-posta Adresleri: Talip Mankan: talipmankan@hotmail.com

Yaz??ma Adresi: Bilgi mevcut de?ildir (Sorumlu Yazar: Talip Mankan).

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Ölçe?in Türkçe uyarlama çal??mas? 2017 y?l?nda yay?mlanm??t?r. Ölçe?in kullan?m? için orijinal geli?tiricilerden ve uyarlama çal??mas?n? yapan yazarlardan izin al?nmas? tavsiye edilir. Ticari olmayan akademik ve klinik ara?t?rmalar için izin süreçleri genellikle e-posta yoluyla yürütülmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Önemli Not: Ölçe?in orijinal PDF belgesi a?a??daki ba?lant?dan indirilebilir: the-diabetes-self-efficacy-scale-toad.pdf

Kaynaklar

Mankan, T., Erci, B., Turan, G. B., & Aktürk, Ü. (2017). Turkish validity and reliability of the Diabetes Self-Efficacy Scale. *International Journal of Nursing Sciences, 4*(3), 239-243. doi: 10.1016/j.ijnss.2017.05.001

Diyabet Öz-etkililik Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmu? olup, hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir. Ölçek maddeleri kaynak içerikte sa?lanmad??? için, yaln?zca orijinal içerikteki bo? alan korunmu?tur.

-

(Not: Ölçek maddeleri orijinal kaynak içerikte sa?lanmam??t?r.)

ARABPSYCHOLOGY.COM